

Monika Rotulska

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” ma 10 lat

W TROSCE O RODAKÓW POZA GRANICAMI

24 czerwca 2000 roku odbyło się uroczyste posiedzenie Rady Krajowej Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” z udziałem najwyższych władz państwowych, prezesów największych organizacji polonijnych ze wszystkich kontynentów oraz działaczy i sympatyków Wspólnoty.

Władze Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”

Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Walne Zebranie Delegatów, pomiędzy zjazdami władzę sprawują:

- Rada Krajowa Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” w kadencji 1999-2001.

Przewodniczący prof. Andrzej STELMACHOWSKI

Wiceprzewodniczący ks. bp Zygmunt Kamiński, prof. Zbigniew Woźniak

- Zarząd Krajowy

Prezes prof. Andrzej STELMACHOWSKI

Wiceprezes prof. Paweł Łączkowski

Sekretarz dr Marek Konopczyński

Skarbnik p. Krystyna Borzemska

Członek prof. Ryszard Brykowski

„Wspólnota Polska” posiada 26 oddziałów w większych miastach w Polsce.

Wydaje Biuletyn „Wspólnota Polska”, posiada stronę internetową:

www.polska.org.pl

Imprezą tą Wspólnota uczęciła 10-lecie powstania stowarzyszenia. Jak zaznaczyli organizatorzy, jubileusz ten był obchodzony pod znakiem przyszłorocznego Światowego Zjazdu Polonii. Wśród uczestników znaleźli się także przedstawiciele m.in. Kongresu Polonii Amerykańskiej i Kanadyjskiej. Wspólnota odgrywa coraz większą rolę w jednoczeniu z Polską naszych rodaków rozsianych po całym świecie, których liczbę szacuje się na ponad 20 mln. Bez wątpienia Wspólnota przyczyniła się w sposób znaczący do powtórnego wyniesienia polskości w okresie ostatnich 10 lat, zwłaszcza na terenach za naszą wschodnią granicą.

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” powstało w 1990 roku. Jest organizacją pozarządową działającą pod patronatem Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Inicjatorem jej powstania był ówczesny marszałek Senatu RP pierwszej kadencji prof. Andrzej Stelmachowski, który od chwili jej powstania nieprzerwanie pełni funkcję prezesa. Celem Stowarzyszenia jest zespolenie wysiłków w umacnianiu więzi Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą z Ojczyzną. Ukazywanie piękna kultury polskiej i niesienie pomocy w zaspokajaniu różnorodnych potrzeb rodaków rozsianych po świecie jest głównym zadaniem Wspólnoty. Ustaleniu ich zakresu,

*Siedziba „Wspólnoty Polskiej” przy Krakowskim Przedmieściu
w Warszawie*

a także wzajemnemu poznaniu i omówieniu wszystkich aspektów współpracy służyły wielkie zjazdy, zorganizowane przez Stowarzyszenie: w 1990 roku Spotkanie Polonii Wschodu i Zachodu w Rzymie pod auspicjami Ojca Świętego Jana Pawła II oraz Zjazd Polonii i Polaków zza Granicy Kraków '92.

„Wspólnota Polska” a organizacje jednoczące Polaków za granicą

Udzielając szerokiej pomocy w odradzaniu polskości na Wschodzie oraz nawiązując nowe kontakty z polskimi skupiskami i tworzącymi się organizacjami, Stowarzyszenie jest niewątpliwie organizacją nadzorującą i stwarzającą możliwości egzystowania dla Polaków na Wschodzie. Stowarzyszenie angażuje się m.in. w pomoc Polakom w Kazachstanie, w kraju zamieszkania, a także tym, którzy osiedli już w Polsce, od kilku lat wspomaga polskich rolników na Litwie, a ostatnio też na Ukrainie i w Rumunii.

Bardziej skomplikowana jest sytuacja na Zachodzie, a zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie czy Wielkiej Brytanii. Chociaż przez polityczne działania interwencyjne udało się Stowarzyszeniu, np. zjednoczyć środowisko polonijne w Niemczech. Od początku lat 90 Polonia przeżywała tam kryzys organizacyjny związany z próbą utworzenia organizacji „dachowej”, jednoczącej wszystkie stowarzyszenia. W lipcu 1996 r. Stowarzyszenie zorganizowało w Pułtuskach naradę przedstawicieli wszystkich ważniejszych organizacji polonijnych z Niemiec. Nie przyniosła ona bezpośredniego rezultatu, mimo to rozpoczęła proces jednoczenia Polonii w Niemczech, co w efekcie doprowadziło do powstania Konwentu Organizacji Polskich w tym kraju.

Walka o polską oświatę

Jednym z podstawowych zadań Wspólnoty jest zajmowanie się sytuacją oświatową, zwłaszcza za naszą wschodnią granicą, choć nie tylko. Do interwencji doszło m.in. na Białorusi, zagrożonej przez politykę władz białoruskich. Jak wiadomo, wielokrotnie czynione były polityczne naciski w kwestii Polaków na Łotwie, których 24 tysiące pozostaje nadal bez żadnego obywatelstwa. Brak równego traktowania mniejszości polskiej we wszystkich krajach Wspólnoty Państw Niepodległych w stosunku do tego, jak mniejszości te są traktowane w Polsce, jest podnoszony wciąż bez efektu przez Stowarzyszenie. Domaga się ono takiego samego traktowania Polaków na Wschodzie, jak są traktowane mniejszości w Polsce. „Wspólnota Polska” współpracuje ze wszystkimi organizacjami polonijnymi i środowiskami zawodowymi w dziedzinie oświaty, nauki, kultury, sportu i turystyki. Organizuje m.in. warsztaty i staże zawodowe, kursy języka i kultury polskiej, kursy metodyczne dla nauczycieli języka polskiego, szkoły letnie języka i kultury. W ramach akcji letniej Stowarzyszenia z wypoczynku w Polsce corocznie korzysta ok. 8 tysięcy dzieci, przybywających na kolonie. W ramach współpracy ze szkołami polonijnymi na całym świecie dostarcza też podręczniki i pomoce dydaktyczne, dzięki dotacji Senatu RP wyposaża i buduje szkoły na Wschodzie, m.in. na Litwie – Wilno, na Białorusi – Grodno i Wołkowysk, na Łotwie – Rezekne i na Ukrainie – Gródek Podolski. Intensywnie rozwija program szkół partnerskich, od ponad dwóch lat łączący szkoły na Wschodzie z jedną z Zachodu i jedną z kraju. Wśród inwestycji Stowarzyszenia za wschodnią granicą są też Domy Polskie – w Grodnie, Baranowiczach, Lidzie, Mohylewie i Szczuczynie na Białorusi, w Nowym Sołońcu na Bukowinie rumuńskiej, w Żytomierzu na Ukrainie oraz Dom Polski w Wilnie.

W krajach, gdzie występują szczególne trudności, dzięki subwencji Senatu RP już istniejące szkoły czy punkty nauczania zostały wyposażone w niezbędny sprzęt oraz rozpoczęto budowę szkół. Tak było w zeszłym roku w przypadku działań podjętych na Litwie, gdzie niedoposażenie szkół groziło ich zamknięciem. W 1997 roku na Ukrainie ze względu na trudności stawiane przez władze zlikwidowano dofinansowanie fakultatywnego nauczania języka polskiego. Obecnie ok. 8.000 dzieci kontynuuje naukę dzięki składkom rodziców, wsparciu konsulatów i „Wspólnoty Polskiej”. Niestety nie doszło do budowy szkoły w Mościskach, mimo że starania o to podejmowane są od 1997 roku. Poważnym problemem była sytuacja szkolnictwa na terenie Łotwy, gdzie mimo rozwijającego się nauczania w terenie władze samorządowe Rygi nie zajęły jednoznacznego stanowiska w sprawie budowy szkoły polskiej.

Nie tylko na terenie WNP

Działania Wspólnoty mające na celu promowanie polskości nie ograniczają się do terenu byłego Związku Sowieckiego. Ważną kwestią dla stowarzyszenia jest podtrzymanie i rozszerzenie nauczania języka i kultury polskiej w szkołach wyższych także na Zachodzie. Między innymi podejmowano starania, by pomóc

zagranicznym uniwersytetom w tworzeniu wydziałów i katedr języka polskiego. Z takimi inicjatywami wyszły uczelnie w Glasgow, Edynburgu, Sao Paulo, Rio de Janeiro, Wellington, Sydney – jednak ze względu na brak jednoznacznego stanowiska władz polskich i pomocy z kraju ich realizacja nie była możliwa. Specyficznym problemem jest ciągle nierozstrzygnięta sprawa Uniwersytetu w Wilnie i Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie w Londynie. Chęć wspierania wszystkich przejawów aktywności środowisk polonijnych rodziła konieczność podjęcia przez Stowarzyszenie wielorakich działań mających na celu: prezentację polskiej kultury i sztuki poza granicami kraju (organizowanie wyjazdów artystów indywidualnych i zespołów z koncertami muzycznymi, wokalnymi i spektaklami teatralnymi oraz dofinansowanie Dni Polskich i promocję twórców polonijnych), przedstawienie ich dorobku artystycznego w Polsce, organizowanie kursów i warsztatów dla zainteresowanych, specjalistyczną pomoc dla zabytków poza granicami kraju oraz gromadzenie i opracowywanie zbiorów polonijnych.

Opieka nad dziedzictwem kulturowym

Od pięciu lat przy Wspólnocie działa ośrodek ds. polskiego dziedzictwa kulturowego poza granicami kraju, który zajmuje się m.in. renowacją zabytków, wyposażeniem świątyń na Wschodzie, a także szerzeniem wiedzy o polskim dziedzictwie kulturowym poza granicami kraju, czemu służyły liczne wystawy.

Innym ośrodkiem, który działa w ramach „Wspólnoty Polskiej”, jest Ośrodek Dokumentacji Wychodźstwa Polskiego, który zajmuje się głównie pracami bibliotecznymi, archiwalnymi oraz udziela porad heraldycznych.

„Wspólnota Polska” wspiera działalność Polaków w takich państwach jak: Ukraina, Rumunia, Mołdawia, Białoruś, Litwa, Łotwa, Estonia, Rosja, Bośnia, Bułgaria, Chorwacja, Serbia, Słowenia, Macedonia, Czechy, Słowacja, Węgry, Niemcy, Francja, Austria, Włochy, Belgia, Szwajcaria, Wielka Brytania, Stany Zjednoczone, Kanada, Peru, Brazylia, Argentyna.

Najpopularniejsze festiwale organizowane przez Wspólnotę Polską:
Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych w Rzeszowie,
Światowy Festiwal Chórów Polonijnych w Koszalinie, Polonijne Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej, Polonijne Igrzyska Zimowe – Beskidy 2000.

Artykuł powyższy ukazał się 24/25 czerwca 2000 roku w „Naszym Dzienniku”.